

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočanst(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj nezalica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Dragomir Olujić Oluja: AKCIJA I REAKCIJA '68. je pedeset godina tek

Ni pravo na pobunu, ni vrisak generacije (1)

Od sredine šezdesetih do sredine sedamdesetih godina prošlog veka svet se konstituisao kao jedan - u produkcijom smislu kao kapitalistički sa mnogo nacionalno-protekcioniističkih i normativnih ograničenja i na njima zasnovanih i preko njih, u političkom smislu, prebačenih liberalno-gradanskih, socijalističkih/komunističkih i trećesvetskih (ideoloških) plaštova, te pokrivanjem globalnih klanskih sukoba Hladnim ratom utemeljenim na „miroljubivoj aktivnoj saradnji“. Studentski pokret(i) su bili samo lakmus stanja na - kako unutrašnjem, tako i svetskom - klasnom frontu.

Planetarni studentski pokret bio je antikapitalistički i socijalistički, a jugoslovenski još i antistaljinistički. Dakle, nisu se studenti na Zapadu zalagali za „preporod kapitalizma“, kako to danas tvrdi neoliberalna novinarska perjanica Miša Brkić, nego za njegovu radikalnu promenu. Studenti su - i u svetu, i u Jugoslaviji - stali na onu stranu klasnog fronta na kojoj su bili radnici.

Jugoslovenski studentski pokret?

„Lipanska gibanja“ u Beogradu (i Jugoslaviji) nisu bila tek snažan ali ograničen studentski protest - to se vidi iz načina i sadržaja borbe, iz tema koje smo pokrenuli, iz socijalnih i političkih veza koje smo uspostavljali... a studentska (i generacijska) pitanja su bila najmanje važna. Takođe, „lipanska gibanja“ nisu bila ni početak jedne vrste revolucije koja je bila zaustavljena pre svoje krajnje artikulacije - iz naših „programskih dokumenata“ (da ponovim, 3 + 4 zahteva, Rezolucije Beogradskog univerziteta i Akcionog programa) vidi se da smo jasno znali šta i zašto radimo, na koga se oslanjamo, kome smo i ko su nam saveznici u toj borbi. Najzad, rekao bih da su „lipanska gibanja“ bila vrhunac jedne klase borbi u Jugoslaviji, ali i na svetskom nivou, faze koja je imala i svoje revolucionarne dimenzije. Zaustavljeni smo, da ne kažem poraženi, jer je druga strana bila jača - dinamika klasne borbe je pretešla na stranu (organizovanih i/ili spontanih) koalicija starog režima, reformista i „novih“ frakcija srednje klase...

Mi se u Jugoslaviji nismo zalagali za „više komunizma“, kako reče novinar „Danasa“ Zoran Panovčić, jer komunizma naprosto nije ni bilo. Nismo se zalagali ni

za „više socijalizma“, što je opšte mesto u „kritikama“ '68., niti za „restaljinizaciju Jugoslavije“, odnosno „resovjetizaciju Jugoslavije“ (prof. dr Nikola Samardžić), zalagali smo se radikalno drugačiji, naravno antistaljinistički (antistaljinistički, ne onaj „realnoegzistirajući“) socijalizam!

Zalagali smo se za integralno samoupravljanje (termin skovao prof. dr Mihailo Marković), dakle ne za liberalnu, parlamentarnu, reprezentativnu, predstavničku, višepartijsku... demokratiju (u biti vladavinu nad narodom) - iza tog zahteva se nije krio ni eufemizam za više demokratije (dana-

Bili smo sasvim svesni da su Jugoslaviji potrebne promene, a naša „ideja reforme“ je bila bazirana na četiri stuba - na društvenoj svojini, na socijalizaciji proizvodnje, na punoj zaposlenosti i na „radničkoj vlasti“ na svim nivoima!

šnji prof. dr i političar Dragoljub Mićunović) - nego smo se zalagali za bazičnu, direktnu demokratiju (u suštini vladavinu naroda), radikalniji su je nazivali „radničkom vlašću“, odnosno za organizaciju celog jugoslovenskog društva - i po horizontali, i po vertikali - po principu radničkih saveća! Ovaj zahtev smo iščitavali, pre svega, iz sopstvenog iskustva (i iskustava svojih roditelja) i konkretne analize situacije u Jugoslaviji, zatim iz onoga kako smo videli zahteve radnika sa Prvog kongresa samoupravljača 1957. u Kragujevcu i iz radničkih štrajko-

va i drugih oblika radničkog otpora već od kraja 1956. godine, pogotovo onih protiv katastrofalnih posledica „male“ 1962/63. i „velike“ reforme 1965.

Dakle, niti su studenti u Jugoslaviji tražili (i praktikovali) „pravo na pobunu“ (današnji prof. dr Dragoljub Mićunović), niti je studentska pobuna bila „Vrisak generacije“ (naziv dokumentarca RTS-a)!

Bili smo sasvim svesni da su Jugoslaviji potrebne (i privredne) promene, a naša „ideja reforme“ je bila bazirana na četiri stuba - na društvenoj svojini, na socijalizaciji proizvodnje, na punoj zaposlenosti i na „radničkoj vlasti“ na svim nivoima!

Zbog toga smo morali biti protiv Društvene i privredne reforme 1965. godine. Prvo, u ekonomiji - i to zbog onoga šta je ona donosila: privatnu svojinu i tržišno poslovanje (uključujući i stečajevе), dohodak (eufemizam za profit) kao „razvojni cilj“ umesto ljudskih potreba, kao i konkurenciju umesto saradnje među zaposlenima i raznim oblastima privrednog života, liberalizaciju cena i zamrzavanje plata, uključivanje u tzv. međunarodnu podelu rada i tada nastajuće (a kasnije nazvano) „dužničko ropstvo“... i zbog onoga što su bile njene posledice: veliki pad BDP-a i kupovne moći (i potrošnje) stanovništva, drastično socijalno raslojavanje i stvaranje „crvene buržoazije“, porast korupcije, otpuštanje radnika i njihov izvoz u svet... Dakle, mi jesmo (i pre 1968. (i posle) bili protiv ovakve privredne reforme, ali nismo imali ni snagu ni moć da je „srušimo“ - na drugoj strani bila je koalicija međusobno isprepletenih „reformista“ (liberala u Srbiji, maspokovaca u Hrvatskoj, ekipe Staneta Kavčiča u Sloveniji, četvorke Avda Huma u BiH, Krsta Crvenkovskog i drugova u Makedoniji, Veljka Milatovića i njegovih u Crnoj Gori), državnih, partijskih i vojnih (u biti neostaljinističkih) vladajućih vrhuški te kulturnjačke elite i ta koalicija je naprosto bila jača od nas. Naravno, oni su se posle međusobno posvađali oko „podele plena“, odnosno oko kontrole nad Jugoslavijom i njenim resursima.

Nastavlja se

Bežeći od ljudi životinje postaju noćne ptice

Foto: Wikipedia

Tekst: Ivana Nikolić

Studija pod nazivom The influence of human disturbance on wildlife nocturnality koju su objavili istraživači sa američkih Univerziteta u Kaliforniji i Bozi stejt univerziteta pokazuje da su mnoge životinje poput lisica, jelena i divljih svinja iz straha od ljudi i njihovih aktivnosti postale „noćne ptice“.

Istraživači su analizirali 76 studija u kojima je posmatrano na koji način su čak 62 vrste sisara na šest kontinenta promenile ponašanje kao odgovor na ljudske aktivnosti poput lova ili uzgoja voća i povrća. U istraživanjima su korišćene najrazličitije aktivnosti za praćenje životinja, od GPS uređaja do kamera koje se pokreću pokretanjem tela životinje.

Rezultati ovog eksperimenta su sledeći: kada padne noć, posmatrane životinje postaju daleko aktivnije nego što su bile pre dolaska ljudi i njihovih aktivnosti.

Tako, na primer, sisari koji su ranije ravnomerno delili svoje aktivnosti na dnevne i noćne, sada su povećali noćne aktivnosti za čak 68 odsto. Zanimljivo je da životinje slično

reaguju na ljudske aktivnosti bez obzira da li ih one direktno dotiču ili ne. Na primer, jelen može da postane aktivniji noću samo zato što vidi ljude kako love blizu njega, a ne zato što je on njihova meta.

Ova promena od dnevnih ka noćnim životinjama je važna zato što pomaže da ljudi i životinje koegzistiraju u miru. Ona ipak može da ima i veći značaj: znajući za noćna

ponašanja pojedinih vrsta, nadležni organi mogu da ograniče ljudske aktivnosti u periodima kada su ove životinje aktivnije.

Međutim, kako upozoravaju autori studije, i sama promena ima svoje rizike. Ovakav noćni stil

života može da umanjí sposobnost životinje da lovi i pronađe hranu, pa čak i da se negativno odrazi na njene šanse da pronađe partnera. On dalje može uticati na prirodne obrasce života čak i ako životinje to čine kako bi smanjile interakciju sa ljudima.

To što životinje postaju aktivnije noću ne znači da su pobile od ljudskog uticaja. I samo bežanje od ljudi u noć pokazatelj je koliko neograničene ljudske aktivnosti loše utiču na svet oko nas.

Pošto im ljudi sve više oduzimaju njihova prirodna staništa, nekim životinjama je jedino rešenje da se okrenu „noćnom životu“

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke, „Danas“ predstavlja izabrane priče sa naučnopopularnog portala elementarium.cpn.rs

ЦЕНТАР
ЗА
ПРОМОЦИЈУ
НАУКЕ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2								■							
3				■							■				
4						■							■		
5			■							■					
6					■							■			
7		■							■						
8							■							■	
9				■							■				
10						■			■						
11								■							
12										■					

VODORAVNO: 1. Ogradi se tarabom, 2. Starorimsko pozorište - Osoba pogodna za hipnotisanje, 3. Južno voće, mogranj - Ples brzog ritma iz 19. veka - Nerešen ishod u šahu, 4. Sportski tim - Naselje kod Heceg-Novog - Auto-oznaka Ancone, 5. Ime starije američke glumice Vest - Glavni grad Eritreje - Vrsta konjskog hoda, 6. Mera za hartiju - Vešt govornik - Engleska violinistkinja, Vanesa, 7. Oznaka za poluprečnik - Plod leske - Morska riba, koja se mresti u rekama, 8. Naša glumica i spisateljica - Grad u Iranu - Simbol vodonika, 9. Muzičar King Kol - Pokazivač na ekranu (kompj.) - Stariji čovek, 10. Ostaci nečeg razlapanog - Doda-

tak za sušenje uljanih boja, 11. Objekat za sušenje voća - Slavni škotski glumac, 12. Trapa - va i aljkava žena - Stariji fudbaler, Rajko.

USPRAVNO: 1. Zapuštenost, zapostavljenost, 2. Napadač - Vrsta tkanine, somot, 3. Ime starije am. glumice Mur - Alatasta kobila, 4. Ime glumca Pačina - Radnik na pakovanju - Mađarski bokser, Laslo, 5. Raniji bokser, Ranko - Kolumbijska pop pevačica, 6. Ime glumice Sofrenović - Tropski vetar - Šesto slovo azbuke, 7. Radnici u banci - Mali električni aparat za kuvanje, 8. Auto-oznaka Ljubljane - Glavni grad Venecuele - Osiguravajući zavod (skr.),

9. Oblast pod upravom imama - Reka u BiH, 10. Krvni sud (mn.) - Šumica omorike, 11. Pakao (mit.) - Nacija - Komina, džibra, 12. Oblast u Italiji i Austriji - Žitelji Rače, 13. Uzvik za teranje konja - Otpornost na bolesti, 14. Podmornica (fr.) - Jedinica za radioaktivnost, 15. Naša pop pevačica.

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

VODORAVNO: Ujednostaviti se, varkati, negativ, Ebe, torbar, Piri, Zubor, organi, id, bč, kaistor, anje, ajet, medani, san, velari, imamati, a, iverić, demoni, Tot, varivo, Apač, Italija, osolina, sušar, doktrinari, elidirati, Inari.